

יורו משפטיך

מוסדות "יורו משפטיך" בראשות מורנו הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א
רח' הקבלן 7 הר נוף ירושלים | טלפקס: 02-6540222

גיליון חודש אייר ה'תשע"ד | 4

פנינים ל"ג בעומר

בשער יששכר להגאון ממונקאטש (חלק א' חודש אייר, מאמר גל עיני אות כ"ג) כתב מפני מה נשתנה ל"ג בעומר מז' אדר שנקבע ליום צום ואבל שבו נפטר משה רבינו, ואילו ל"ג בעומר הילולא דרשב"י הוי יום שמחה ועושים בו סעודות?

ואמר כי במשה רבינו מצינו בגמ' (תמורה טז.) שבמי אכלו של משה נשתכחו שלשת אלפים הלכות, ומכיון שבזמן פטירתו נגרם צער וכאב, לכן בכל שנה ביום פטירתו מתעורר אותו צער שבו הוא נפטר, ולכן נקבע לצום בבי ומספד. לעומת זה אצל רשב"י, דלפי המבואר באדרא זוטא, שביום הסתלקותו גילה נוראות בסתרי תורה וגרם לחדוה עילאה, כמו כן מתעורר ונמשך בכל שנה ביום פטירתו שמחה גדולה.

וכך כתב מרן החיד"א בעבודת הקודש: יום ל"ג בעומר ירבה שמחה לכבוד ר' שמעון בר יוחאי זי"ע, כי הוא יומא דהילולא דיליה, ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה.

וביערות דבש העלה שביום זה נפטר רשב"י, והיה למעלה הילולא, הנערה באה אל המלך, וראוי לכל איש הירא וחרד אל ליבו ביום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייע להבא לטהר.

דבר בעיתו

מאת מורנו הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א
ראש כולל ובית ההוראה ואב"ד לממונות ברבנות ירושלים

להודיעך כוחו דרבי שמעון

איתא בגמרא סוכה (מה ע"ב) ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רשב"י, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה. ואילמלי אליעזר בני עמי, מיום שנברא העולם ועד עכשיו. ואילמלי יותם בן עזייהו עמנו מיום שנברא העולם ועד סופו. ולכאורה כיצד יכול רבי שמעון בר יוחאי לומר על עצמו דבר זה, והא איכא כמה חייבי כריתות וכו' וכו'. ואיך יציל מן הדין? ועוד היכן מדת הענווה דרשב"י? ושמעתי לפרש בדרך דרש, הדנה אמרו חז"ל (סנהדרין פרק חלק, דף צא:): אמר ליה אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולים לפטור עצמם מן הדין. כיצד? גוף אומר נשמה חטאת שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם בקבר. נשמה אומרת גוף חטא שמיום שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כציפור. אמר ליה [רבי] אמשול לך משל למה הדבר דומה. למלך בשר ודם שהיה לו פרדס נאה והיה בו בכורות נאות. והושיב בו שני שומרים אחד חיגר ואחד סומא. אמר לו חיגר לסומא בכורות נאות אני רואה בפרדס בא והרכיבני ונביאם לאכלם. רכב החיגר על גבי סומא והביאום ואכלום. לימים בא בעל הפרדס אמר להם בכורות נאות היכן הן. אמר לו חיגר כלום יש לי רגלים להלך בהן. אמר לו סומא כלום יש לי עיניים לראות. מה עשה הרכיב החיגר על הסומא ודן אותם כאחד. אף הקב"ה מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד. שנאמר יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו. יקרא אל השמים מעל, זו הנשמה. ואל הארץ לדין עמו זה הגוף. עכ"ל הגמרא. נמצא שהדין לעת"ל הוא ע"י הרכבת הגוף והנשמה יחדיו, שהם שני דברים נפרדים, ורק כך יכול הקב"ה לדונם, דכל אחד לבדו יש

לו טענה להפטר.

אמנם המעיין היטב יראה, שנחלקו בגמרא במסכת שבת (דף צב:) ת"ק ורשב"י בדין שניים שעשאוהו. דתנן התם: המוציא ככר לרשות הרבים חייב. הוציא והו שניים פטורין. לא יכול אחד להוציא והוציא והו שניים חייבין. ור' שמעון פוטר. נמצא דלר' שמעון בר יוחאי אי אפשר לחייב שניים שעשו עבירה אחת, גם במקום שיכל כל אחד לעשות העבירה לבדו. ומעתה הכל מובן כמין חומר. והו שאמר רשב"י יכולני לפטור את העולם כולו וכו'. דאני לשיטתי סובר דאי אפשר לחייב שניים על מעשה עבירה אחת, ולפי מה שהסביר רבי לאנטונינוס החיוב בהעמדת האדם לדין ע"י הקב"ה הוא רק ע"י שהקב"ה מחבר שוב את הנשמה לגוף ומעמיד את שניהם לדין, כמו המשל שהעמיד בעל הפרדס את החיגר על הסומא. ועל זה בא רשב"י ואמר: אני לשיטתי יכולני לפטור את העולם כולו מן העבירות. דאי אפשר לדון את האדם אלא ע"י הרכבת הגוף והנשמה ביחד, ואז הו שניים שעשאוהו שהם פטורין. ואע"פ שלהלכה לא קי"ל כר' שמעון בדין זה וכמו שפסק הרמב"ם (פרק א משבת הלכה טז) וז"ל: ואם אין אחד מהם יכול לעשותה לבדו עד שיצטרפו כגון שנים שאחזו בקורה והוציאוהו לרשות הרבים הואיל ואין כח באחד מהן לעשותה לבדו ועשו אותה בשותפות מתחילה ועד סוף, שניהן חייבין ושיעור אחד לשניהן. היה כח ביד אחד להוציא קורה זו לבדו והשני אינו יכול להוציאה לבדו ונשתתפו שניהם והוציאוהו. זה הראשון שיכול חייב והשני מסייע הוא ומסייע אינו חייב כלום. וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. מ"מ הא אמרין בגמרא בכמה וכמה דוכתי (בברכות דף ט. עירובין מו. שבת מה. ועוד) דכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק. ואין לך שעת הדחק גדול מזה להציל אדם מן הדין. ודפח"ח.

בא רואה כמה היתה גדולה ועצומה חיבתו של רשב"י לעם ישראל ועד היכן חיפש ללמד עליהם זכות. "תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו, אדונינו בר יוחאי"!

בית ההוראה המרכזי "יורו משפטיך"

בראשות הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א

הגנו שמחים להודיע על הרחבת זמני הפעילות

למקרים דחופים בלבד

מענה טלפוני בכל שעות הלילה (ימים א'-ו', כולל מוצ"ש)

052-71-98-123	24:00-02:00
052-71-98-124	02:00-04:00
052-71-98-125	הנ"ך-04:00

מס' הטלפון:	השעה:
052-71-98-121	20:00-22:00
052-71-98-122	22:00-24:00

גם לשעות הלילה המאוחרות!
להלן פירוט הזמנים והטלפונים:

02-6540222	17:00-19:00	אחה"צ:
02-6540222	9:00-10:00	בוקר:
052-71-98-126	14:00-15:00	אחה"צ:

ברכת התורה, ההנהלה

פרפראות לתורה

נערך ונלקט ע"י הרב אסף בן משה שליט"א

פרשת בחוקתי

"אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם" (כו, ג).

וברש"י: "...שתהיו עמלים בתורה.

בשיר מעון [לר' שמעון סופר זצ"ל] כתב כי עיונה של תורה היא העיקר להיותה תבלין נגד היצר הרע (קידושין ל:). וזהו אם בחוקתי תלכו ותעמלו בתורה, אז תתגברו על היצר הרע וממלא "ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". והנה הרבה עוסקים רק בסוגיות בפלפול בעמל, ומשאיר המצוות אינם יודעים מאומה, זה אינו נכון, כי צריכין ללמוד לידע מצוותיה ולקבוע זמן בפני עצמו לעמלה של תורה בפלפול. וזה "אם בחוקתי תלכו" להיות עמלים בתורה כרש"י, וגם "מצוותי תשמרו" לשון משנה [היינו נוסף], אז ע"י שניהם "ועשיתם אותם" כמבואר. ע"כ.

הנה בפרשה זו התברר עם ישראל ברוב ברכות. אמנם לעומת הקללות נראה שהן מעטות, אך לאמיתו של דבר כבר השיב על כך האבן עזרא (כו, ג) וכתב: "וריקי מוח אמרו כי הקללות רבות מהברכות, ולא אמרו אמת, רק נאמרו הברכות כלל, ונאמרו בקללות פרטים לירא ולהפחיד את השומעים. והמסתכל היטב יתברר לו דבריו עכ"ל.

והנה הרמב"ן הרחיב כיד ה' הטובה עליו לבאר ענין הברכות, ואין תכליתי לציין כל דבריו הנה כי הרוצה בכך הרי פירושו מצוי לפניו. אך בכל זאת אציין מקצת דבריו לנצרך לנו, וזו לשון קדשו (כו, יא): "והכלל כי להיות ישראל שלמים והם רבים, לא יתנהג עניינם בטבע כלל, לא בגופם ולא בארצם, לא בכללם ולא ביחיד מהם, כי יברך ה' לחמם ומימם ויסיר מחלה מקרבם עד שלא יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל...וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקום עון שיחלו לא ידרשו ברופאים רק נבניאים כענין הזקיהו בחלותו (ראה מלכים ב פרק כ)...והודרש ה' נבניא לא ידרשו ברופאים, ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון ה' אחר שהבטיח "...והסירותי מחלה מקרבך" וכו'. וזו היא כוונתם באומנם ז"ל (ברכות ס.) "ורפא ירפא" מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת ה' שחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי ה' לבדו הוא רופא כל בשר, שכבר נהגו... אבל ברצות ה' דרכי איש אין לו עסק ברופאים". עכ"ל בקצרה, וכדאי להציץ בהם בהרחבה. ודע שאף האבן עזרא אהז בדרך זו – ראה משי"כ בחומש שמות (כא, יט).

אכן הרמב"ן דן בעניין זה גם בספרו הנודע תורת האדם (שער סכנה), ושם כתב שכל רופא שיוודע לרפא, חייב לעשות כן. ואם מנע עצמו הרי זה שופך דמים.

והחזון איש בספרו אמונה ובטחון (ה) העלה כי מה שכתב הרמב"ן בפרשתו שאין לדרוש ברופאים כלל, זה לשרידים ולמזורזים בעבודת ה' והם בני עליה ומועטים מאד, וזהו דווקא כאשר ישראל שומרים את המצוות וראויין לברכת ה', לא כן בתקופתנו חובה עלינו לדרוש ולבקש רפואה מאנשי רפואה, אך בכל אופן יבטח בה' יתברך שיהיו הם שליחים נאמנים ומתוקנים בעצה טובה מלפניו לרפאו, ע"ש.

"והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניוחכם" (כו, לא)

בספר עטרת ישועה (פרשת אחרי מות) ביאר הכתוב דידן על פי מה שימנע בשם המגיד הקדוש מקאזנין זצ"ל שאמר בשעת קריאת התוכחה בפסוק "והשימותי את מקדשיכם", בזה"ל: יתן השם ויחיינו ונוכה שיהיה בקרוב ויתקיים והשימותי את מקדשיכם, והוא פלא. ויש לפרש דבריו הקדושים על פי מאמר חז"ל (עי' תוס' מנחות קי, א ד"ה מיכאל; טור או"ח סי' ק"כ) אשר מיכאל כהן גדול עומד ומקריב נשמות ישראל והם עולים לריח ניוח לפניו ית"ש כמו הקרבנות, ונודע אשר גם על ידי אלו שנהרגו על קידוש השם עולה תענוג וריח ניוח למעלה. ועל זה היה בקשת המגיד הקדוש ז"ל, ורמוז זאת בתוכחה אשר הוא מלא ברכות כמבואר בספרים, "והשימותי את מקדשיכם", היינו שלא יהיה עוד הריגת הקדושים

מישראל, וזה "ולא אריח בריח ניוחכם" שלא יהיה עוד נחת רוח כזה, ולואת שפיר ביקש המגיד זי"ע שנוכה לזה בזמן קרוב. ואמרת פירוש זה לפני מרן אבינו הגה"ק זצ"ל וקלסיה.

והשתא על פי זה יש לפרש המקרא בפרשת אחרי מות שני בני הארון, שציוה ה' למשה שיאמר אל אהרון "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" (ויקרא טז, ב), דאמרו רז"ל שמייתת בני אהרון היה גם כן שיתקדש שם שמים, כמו שכתוב (שמות כט, מג) "ונקדש בכבודי" ודרשו חז"ל (זבחים קטו, ב) במכובדי, והיה אומר משה לאהרון סבור הייתי שיתקדש הבית בי או כך עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך. וזה אחרי מות שני בני אהרון, שהיה אז קידוש השם, אמר הקב"ה ואל יבוא בכל עת אל הקודש, וזה וא"ל יב"א בכ"ל ע"ת עולה עקב"ת, לרמוז על עקבתא דמשיחא שתהיה הגאולה בקרוב בלי הריגת הקדושים ובלי חבלי משיח, אכ"ר.

"ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתם ולא געלתם לכלותם להפר בריתי איתם כי אני ה' אלוקיהם" (כו, מד)

במשך חכמה כתב, כי כאשר גזרה החכמה העליונה שישראל ינדדו בארצות שונות עד אשר חקקה המטרה האלוקית, חישו אבות האומה שלא תתבולל אומתנו בין העמים, ועל כן ראו לנכון לגדור גדרים ולעשות סייגים למען תתקיים אומתנו בשאון גלי הים ולא תטבע במצולות הסער השוטף ברוח אומין וכביר. והראשון אשר ראה את אשר יקרה באחרית הימים הוא יעקב אבינו ועל כן הזהיר את בניו שלא ישנו שמם ולבושם, אך בזה לא אמר די וחשש שאם לא יקבר בכנען אלא שם במצרים אזי ימאסו בנים בארץ המובטחת ויהיו משתקעים במצרים, על כן ציום בכל עוז לקוברו במערת המכפלה אשר כרה לו בארץ כנען. ואף יוסף וישראל בניו ציוו את צאצאיהם לשאתם ממצרים לארץ המובטחת. ומפני שהיו ישראל משתוקקים לארץ האבות ולא רוצים להשתקע במצרים, על כן היו "ויקוצו מפני בני ישראל". ומכאן למדו גם שאר מנהיגי האומה לנהוג, וכך תמצא בעזרא ואנשי כנסת הגדולה שגדרו האומה ב"ח דברים להבדיל האומה מן הגויים (ראה סוטה יא).

ואולם אם בכל זאת יקום דור אשר ימאס בארץ האבות, ויבחר להשתקע בארץ ניכר – ובלשונו הזכה התבטא: "עיובו לימודי דתו ללמוד לשונות לא לו... ויחשוב כי ברלין היא ירושלים... אז יבוא רוח סועה וסער, יעקור אותו מגזעו... וידע כי הוא גר" או אז יתעוררו הבנים לשוב לארץ האבות כאבות. [א"ה – דבריו אלו היו כנבואה היוצאת מפי השליט, שכן לאחר זמן לא רב עלה המורת הנאצי מברלין וחיפש להרוג אף יהודים שכבר היו רחוקים דורות מכור מחצבתם ואכמ"ל]

והשתא יעלה ביאור הכתוב דידן, "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתם" בעיני האומות שתורתנו והשכלתנו לפנינו בעניהם, "ולא געלתם" שעמינו נפלט ונגעל ממקום למקום, "לכלותם" שזהו דרך כליון "להפר בריתי" היינו לשכוח ה"ו את התורה, כל זה לא עשיתי אלא מפני "כי אני ה' אלקיהם", שעל ידי זה יתעוררו לשוב לדרך אבותם ונחלתם בארץ הקודש, ויתאחדו כולם לעבוד את ה' יתברך שכם אחד לטוב להם כל הימים במהרה בימנו אמן

פרשת במדבר

"ויקח משה ואהרון את האנשים האלה אשר נקבו בשמות" (א, יז).

בתורת משה [לבעל החת"ם סופר זצ"ל] תמה, הרי הם היו כבר נשיאי העדה מר"ח ניסן שהקריבו קרבנות, ולא היה הקב"ה צריך להזכיר שמותן "ואלה שמות האנשים", כמו שאמר הקב"ה במרגלים כל נשיא בהם, ושם לא הזכיר הקב"ה שמותן? אבל הכא נקבו בשמות ע"ד גדול מרבן – שמו, לומר ששמו עצמו ראוי אפי' אינו ממונה נשיא או רבן, הוא עצמו כדאי, ע"כ אמר ויקח את האנשים אשר נקבו בשמות. ודו"ק. עכ"ל.

"מטה זבולון ונשיא לבני זבולון אליאב בן חלון... ראשונה יסעו" (ב, ז-ט)
בבעל הטורים כתב: ולא אמר "ומטה" כדרך שנאמר באחרים, לפי שזבולון היה מפרנס ליששכר (ראה מדרש רבה צט, ט), וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר ומטה בזבולון כמו שאמר בזולון ללמדך שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר לפיכך לא רצה הכתוב לעשות טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו. וכן הוא אומר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר" (משלי ג, יח). וכתב "כי בצל החכמה בצל הכסף" (קהלת ז, יב). ועיין מדרש רבה ויקרא כה, ב). לכן חשוב הכל כמטה אחד

מעשה רשב"י ולקחו

מאת: הרב דן בן משה שליט"א
רב ומו"צ בשכונת רמות ים

איתא בש"ס ברכות (לה). מחלוקת ר' ישמעאל ורשב"י. ר' ישמעאל סובר דאכן מחד גיסא כתיב "ואספת דגגך", אך מאידך כתיב "לא ימוש ספר התורה מפיו", הכייד? אלא הנהג בהן מנהג דרך ארץ, גם מלאכה וגם לימוד תורה. רשב"י סובר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורע בשעת הרוח, אם כן תורה מה תהא עליה?! אלא בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום מלאכתו נעשית ע"י עצמו, אך כשעושים רצונו של מקום, אכן עוסקין בתורה יומם ולילה, כפשוטו של מקרא, ואילו מלאכתו נעשית ע"י אחרים. אמר אביי: הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידן, כרשב"י ולא עלתה בידן.

ובש"ס שבת (לג): מצאנו דרשב"י ור' אלעזר בנו הקפידו על בני אדם ש"מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה" עד כדי שהעניינים שכל מקום שנתנו בו עיניהם מיד נשרף. ולכאורה דרשו מהעולם לעסוק רק בלימוד תורה בשעה שהרבה ניסו ולא עלתה בידם?

אלא יש לומר דלא על שלא עסקו בתורה יומם ולילה הקפידו רשב"י ובנו, אלא מדוע מקיימים "חיי עולם", רוחניות- מצוות ולימוד תורה, בניחותא, "מניחים", ברוגע. אפשר לעשות- עושים, אי אפשר לעשות- לא עושים, אך בנוגע ל"חיי שעה", גשמיות, ביה "עוסקים"- עושים מזה עסק, מקיימים אותו כעיקר, במוץ בלי להתייגע, ממש כמו בעסקים.

והנעל"ד דאכן לאחר שנה נוספת במערה השכילו ברצות הקב"ה שיבינו דעת בני האדם והבינו מה שהראו להם מהשמים את אותו סבא שנשא "תרי מדאני (מעדני) אסא" (של הדסים) לכבוד שבת קודש, לא מסתפק באחד, לא פחות מהידור של "אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור", או אז הבינו "כמה חביבין מצוות על ישראל", התורה ומצוותיה אינן טפלות בחיי היהודי אלא עיקר חייו, וגם את החומר- חרישה זריעה קצירה ועוד ועוד- מקשרים לרצון אביהם שבשמים. אם כך חיים, הרי חיים על פי שיטת ר' ישמעאל, הנהג בהם מדת דרך ארץ, ובדרך של אותם רבים שניסו ועלתה בידם.

אפשר שיהודי יעסוק במלאכה- מנהג דרך ארץ- אך העיקר שיבין את תכלית חייו, הכל בסוף לשם יחוד קודשא בריך הוא, להבין שמלאכתו אינה תפוח בדבש אלא בליט ברירה כאכילת מרור לבילל הסדר. גם אם מצווה, כיון שאי אפשר אחרת ואין באפשרותו להיות כאלו שמלאכתו נעשית ע"י אחרים והם עצמם עוסקים באורייתא תדיר, אך לפחות תכלית חייהם גם בזה לעשות נחת רוח ליוצרים בבחינת קידוש החומר.

הרבה ניסו כרשב"י ולא עלתה בידם, אך מעט מהם עשו ועלתה בידם. נשאף להיות מאלו המעט, ואם חלילה לא זכינו והיינו מהרוב, לפחות נדע "בכל דרכיך דעה והוא יישר אורחותיך", הן בעסק התורה במסירות נפש, והן במלאכתנו, שהכל הוא לשם יחוד קודשא בריך הוא (ראה שו"ע או"ח סי' שלא), וגם זה וגם זה יצאח בידינו לעבודתו יתברך, כן יהי רצון.

וכאילו אמר "יששכר מטה וכולון".

וכ"כ הכלי יקר בקצרה והוסיף: ונאמר בהם "ראשונה יסעו" כי להם משפט הראשית במלחמה כי מלחמתן של ישראל אינו בחרב וחנית כי אם צריכין להיות חמושים מזוינים בחמשה חומשי תורה שנחלקו לז' ספרים (ראה שבת קטז). דהיינו מזוינים, והיא כלולה במספר כ"ז אותיות ראשי תיבות של יהודה יששכר וכולון, לומר לך שזכות התורה מסייען המלחמה והם ראש דגל המורה על הנצחון. עכ"ל.

"ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור וכו'" (ג, יב)

"לפי שהיתה העבודה בכורות, וכשהטאו בעגל-נפסלו, והלויים שלא עבדו עבודת אלילים נבחרו תחתיהם" (רש"י).

הדברים נוקבים: רוח תזוית אחזה בעם במדבר לבקש להם מנהיג חדש במקום משה שבושש לרדת מן ההר. השטן בלבב את המוחות והערב רב עשו בכשפיהם עד שיצא העגל.

העם תעו אחריו וחרון-אף נתעורר למעלה עד לאין שיעור. הבכורים איבדו את עטרתם מעל ראשם, וכלי חמדתם - עבודת הקרבנות לה' - ניטל מהם לדורות ולעולמים.

שבט לוי היה היחיד מבין כל שבטי ישראל שדעתו היתה צלולה עליו. עמד איתן באמונתו. רוח העוועים של העגל והמחולות שאחזה בכל קצות המחנה לא שיבשה את דעתם עליהם ולא סחפה אותה עמה. על כן זכה שבט זה על שני חלקיו - הכהנים והלויים - להיות משרתי ה' בעבודתו במשכן ובמקדש העולמים.

המתבונן רואה שבעצם לא עשו כלום! כל "עשייתם" התבטאה בשב ואל תעשה - נמנעו מעבוד עבודה - זרה בשעה שאחיהם בני ישראל נכשלו בה. אם כן, שואל בעל "ילקוט מאמרים", שחרם הגדול על שום מה?

מכאן למדים אנו שכל מי שדעתו אינה מתבלבלת - אינו מאבד את בהירות הכרתו בכחף הטשטוש התוקף את כולם בקול שאון מהמהם - ראוי שיופקד בידו הפקדון הקדוש של עבודת ה' במקדשו.

מאורע דומה לזה חזר ונשנה כעבור שנים במעשהו של פנחס בן אלעזר הכהן. כשהטשטוש ובלבול הדעת גברו - השתרר מצב של "המה בוכים" - קם פנחס, כידוע, וביער את הרע מישאל. ובגלל עמידתו האיתנה וראייתו הבהירה בעת גבור הטשטוש ובלבול הדעת במחנה ישראל זכה פנחס לכתר הכהונה.

הרי לנו מכאן לימוד לדורות שאי היסחפות אחרי רוחות מתעות מבטיחה שכר רב לעומדים בניסיון זה.

"משפחת בני קרח וכו'" (ג, כט)

ורש"י על אתר ציין ששבט ראובן היו סמוכים להם מצד דרום, ואוי לרשע ואוי לשכנו, שנמשכו אחרי עדת קרח, לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמישים איש במחלוקתם על משה.

ובפרדס יוסף כתב בזה על פי דברי רז"ל [ראה יומא (לה): וכתוס' שבת (יב): וכתובות (קד):] שאין לקרוא בשם אדם רשע, כי ע"י כך יש נגיעה במעשיו והשפעה לרעה. ועיין בשו"ת החתם סופר (אבהע"ז ח"ב סי' כה) שהקשה איך קרא יצחק בן קהת את שם בנו קרח, והלא בשם זה נקרא עוד קודם אחד מאלופי אדום (ראה בראשית לו, יח)? והשיב בזה הלשון: דאין הכי נמי, חזי מה עלתה ביה. ע"כ. היינו שאכן עשה מעשי רשעות וכך אין ראוי לעשות כן.

וממעשה קרח וסייעתו ומה עלתה להם למדנו א- קרח שנקרא בשם אדם רשע, שמא קגרים לעשות מעשים כאלו. ב- בני ראובן שהיו סמוכים לרשע, מקומם קגרים שיעשו מעשים כאלו. [וע"ע במש"כ בזה האדמו"ר מגור זצ"ל בפרדס יוסף פרשת וישלח אות פ בהג"ה אות ח, שיש מקום לחלק אי בתחילתו היה צדיק ולבסוף הרשיעה כישמעאל, לבין אי הוה רשע מתחילתו עד סופו כעשיו, ואכמ"ל], ודו"ק.

בחסותם האדיבה של תומכי תורה לברכה, הצלחה וכטו"ס

לעילוי נשמת
משה ז"ל בן לונה שתחי'
ולעילוי נשמת
חנן בן שרה
ת.נ.צ.ב.ה.

עבודת עפר תשחית ובגין
י.ד. עשוס תשחית בע"מ
רה' היצול 7 א.ת. הצפוני אשקלון
טלפון 08-6755646 פקס 08-6755607

לעילוי נשמת
מרדכי בן מסעודה קריאף ע"ה
ולעילוי נשמת
זוויה (ליזט) בת גזאלה קריאף ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

שאלות אקטואליות

שנשאלו בבית ההוראה "יורו משפטיך"

מאת מורנו הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א
ראש כולל ובית ההוראה ואב"ד לממונות ברבנות ירושלים

לשאלת רבים:

א. מצוי כיום פנקס עם לוח ספירת העומר, המחולק לימים, ובכל יום תולשים את דף הספירה של אותו היום על מנת למנוע טעויות בספירה. נשאלת השאלה האם דפים או חלקי דפים אלה שכתוב בהם את יום הספירה כנהוג, טעונים גנייה או שמה אין בהם קדושה ואין צריך לגנום?

תשובה: לכאורה אין בנוסח אמירת הספירה של יום הספירה משום "קדושה" אלא שמקיים "מצוה" באמירתה. וק"ל דתשמישי קדושה כגון תיק של ספר תורה, ומזוזות, ורצועות של תפילין, וארגז שנותנים בו הספר תורה וכיוצא בהם, יש בהם קדושה וצריך לגנום. ואפילו לאחר שבלו ושוב אינו משתמש בהם עוד, טעונים גנייה, כמבואר בשו"ע או"ח (סימן קנד ס' ג), וכ"ש גוף המצוה עצמה דהיינו הספר תורה עצמו וכיו"ב, דטעון גנייה, כמבואר בשו"ע שם (סימן קמג). מאידך ק"ל דתשמישי מצוה דהיינו דברים המשמשים לעשיית מצוה בגופם, כגון סוכה ולולב ושופר וציצית, אין קדושה בגופם, ומעיקר הדין מותר אפילו לזרקם לאשפה, כמבואר בלשון השו"ע (סימן כא ס' א): חוטי הציציות שנפסקו, יכול לזרקן לאשפה, מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה. (והרמ"א שם החמיר בזה יותר ע"ש). ומ"מ לכו"ע דוקא בידיו אסור לזרקן לאשפה, אבל אין צורך לגנום אפילו אם מחמת כן שלא גנום יהיו נזקין, כמבואר במשנ"ב שם (ס"ק ז) והוסף בשעה"צ שכן מוכח בבאור הגר"א (ס"ק ג) ע"ש.

ולפ"ז בנ"ד שאין בגוף הכיתוב של הספירה קדושה, אלא שמקיים בו מצוה, הו"ל כתשמישי מצוה, שאין חובה לגנום. שו"מ בספר גנוי הקודש (פרק יב ס' ו) שכתב, דף או כרטיס של ספירת העומר [בודד שלא נתלש מסידור], וכתוב בו את יום ספירת העומר, ואין בו ברכה או פסוק או תפילה, אינו טעון גנייה, אך אין לזרקו בבזיון. ובביאורים כתב שהראה דף כזה למרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ואמר שאינו טעון גנייה, אך לא יזרקו בבזיון. ושכן פסק הגר"נ קרליץ שליט"א. וביאר דמאחר שביום אחר ספירת העומר (וכ"ש בימות השנה) אין נוסח זה כלום, ממילא א"א לקרא לו "קדושה", וזה רק "מצוה", ולכן אינו טעון גנייה, אך אין לזרקו בבזיון, כיון דסוף סוף הוא נוסח שיוצאין על ידו באותו יום י"ח מצוה, עכ"ל. והוא כדברנו ממש.

ב. בסיכום: דף או חלק מפנקס שכתוב בו את יום הספירה מימי ספירת העומר, אינו טעון גנייה, רק לא יזרקו בידים במקום בזיון.

ג. ידוע שישנם מנהגים שונים לגבי ימי האבלות על תלמידי ר' עקיבא בימי ספירת העומר. וכן ישנם הבדלי מנהגים לגבי מנהג עריכת נישואין בימים אלה. אדם שנוהג חומרא בימים מסוימים והוזמן בהם לחתונה של חבר או קרוב, [שנוהג כשיטת המקילים], האם מותר לו להשתתף בחתונה זו או שמא כיון שהוא מחמיר ולדידו עדיין הם ימי אבל, אינו רשאי להשתתף שם בשמחתם?

תשובה: בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן קמב) כתב שלא יהיה מסדר הקידושין או אחד מבני החופה מאותם שהיו בחופה מאותם שהיו בחופה אחרת באותה השנה באופן שהוא תרתי דסתרי, אף לא בעיר אחרת. כלומר שאין להשתתף בשתי חופות שהן תרתי דסתרי, אבל משמע שבאחת מהן יכול להשתתף אפילו בימים שלמנהגו נוהג מנהגי אבלות. וכיוצא בזה כתב בספר תוספת חיים על החיי אדם (כלל קלא ס"ק יד) שמשדר הקידושין או אחד מבני החופה לא יהיו גם בחתונה [נוספת] בשלושת ימי ההגבלה, ואפילו בשנה אחרת. ובשו"ת מנחת יצחק להגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל (ח"ד סימן פד) דן לגבי חתן אשכנזי הנושא אשה ספרדיה ביום ל"ג בעומר, והיו שם אורחים מוזמנים ספרדים, וכתב שיעשו החופה בל"ג בעומר, ויתחילו הסעודה יחד עם החתן והכלה מבעוד יום ויגמרו בלילה, לחוש לשיטת הדעת קדושים שהביא שם, והקרובים הספרדים וכלו להיות בחופה

במקום שאין פזמוטי [כלומר כלי זמר] חתן וכלה ואח"כ יבואו בלילה לסעודה. ע"ש. ובספר "מבית לוי" מועדי השנה (מנהגי ימי ספירת העומר פרק עט ססע"א) הביא מחלוקת האחרונים בזה, ועשה כעין פשרה, שכתב וז"ל: מי שהוזמן לחתונה אצל מי שנוהג היתר בנישואין באותו זמן – ואילו המוזמן נוהג איסור בדבר, נחלקו הפוסקים האם מותר לו להשתתף בסעודה ובריקודים, ומן הראוי להחמיר שילך רק לומר מזל טוב ולא ישתתף בסעודה ובריקודים. ע"ש.

אמנם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה (חאו"ח ח"א סימן קנט) הביא את דברי החת"ס הנ"ל שלא לעשות תרתי דסתרי בעניי האבלות בימי הספירה, וכתב שהוא תמוה, דודאי רשאים להיות בחופה של מנהג המחבר ובחופה של מנהג הרמ"א, כי אין האיסור על הקרואין השמחים בנישואין, דהא עושין סעודות נישואין בכל ה' הימים כשנשא בר"ח אייר ובל"ג בעומר אף שהן ימי הספירה וכו', וצ"ל שגם החת"ס לא אמר זה למסקנא דלינא וכו', וכן מוכח מדבריו וכו'. וכ"כ עוד בשו"ת אג"מ [חאו"ח ח"ב סימן צה. ובחפ"ז ח"א סימן צז] דכיון שמוותר לחתן לישיא, וגם עם כל עניי השמחות, גם בריקודים וכלי שיר, מותר כל אחד להיות ולשמוח בשמחתם. ובחלק אבה"ע"ו הוסף, שאם החופה נערכה בל"ג בעומר ביום סמוך לערב, מותר אח"כ בלילה שהוא אור לל"ד, לעשות הסעודה בשמחה, ואף בכלי שיר וריקודים, כדרך כל החתונות, מאחר שנתחייבו בשמחה. ע"ש. כלומר דאיהו ס"ל שאם מותר לחתן ולכלה להתחתן, מותר לכל המוזמנים להשתתף בשמחתם ולשמחם אף בריקודים ומחוללות, ולהשאר לשמחם במשך כל זמן החתונה או ימי המשתה. וכ"כ גם בספר בין פסח לישבעות (פ"ד ס' י"ח), עושים סעודות שבע ברכות בכל שבעת ימי המשתה למי שנישאו בר"ח אייר או בל"ג בעומר. ומותר לכל אדם להשתתף בהן, אף לנהגים מנהגי אבלות באותן הימים, ומותרים אף בריקודים וכלי שיר. ע"כ. וצ"ע לשו"ת אג"מ הנ"ל, דלפי שהחתן והכלה מותרין לינשא ממילא ליכא שום איסור על האחרים. וכן פסק בספר נטעי גבריאל על הלכות פסח (ח"ג פמ"ח סעיף יג) שמוותר לאדם להשתתף בשמחת נישואין וגם לרקוד ולשמוע כלי שיר, וכן להיות מסדר קידושין, אע"פ שהוא שייך לקהילה שמנהגם להחמיר שלא לעשות נישואין בימים אלו, כגון להשתתף בחתונה עד ר"ח אייר וכדומה. ע"כ. וצ"ע ג"כ לדברי האג"מ הנ"ל. וכן העלה בשו"ת מקדש ישראל (להג"ר ישראל דוד הארפענעס שליט"א חלק ספירת העומר סימן נט) שמוותר למי שאצלו נוהגין לאסור הנישואין ביום זה להשתתף בסעודת החתונה ומנגנים שם בכלי שיר, של מי שנוהג היתר בדבר, והיינו טעמא, דמצוות שמחת חתן וכלה דוחה עניי אבלות, וכמו שכתב בסידור היעב"ץ בדמקום מצוה כל שהוא דחיני האבלות, וממילא דזה שנושא את האשה בהיתר הוא נושא, שוב מוטל על שאר בני אדם, וכן שושבינו וידידיו לשמחו. ולא דמי למש"ב בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סימן לה) שאין להקל לאלמון שעדיין לא קיים פו"ר ואין לו מי שישמשנו, לישיא אשה בימי הספירה, דאף את"ל דלפי מצבו יש מקום להתיר לו לישיא אשה בימים אלו, מ"מ יש לאסור מחמת שיע"ך כן יבואו גם שאר הקרואים והמוזמנים להקל כנגד המנהג (דהיינו לשמוח ולשמוע כלי שיר) והלא אצלם אין כאן הכרח כלל ע"ש. דשאני התם שהוא בזמן שהוא כנגד המנהג אלא שרוצים להתיר נידון ההוא מצד ההכרח. משא"כ הכא שהלה נושא אשה בהיתר, וגם שהוא זמן היתר לשאר הקרואים הנוהגים כמותו, ולכן שוב מותר אף למי שנוהג עכשיו איסור בדבר להשתתף שם על סמך שהוא דבר מצוה ודו"ק. ע"ש. גם בספר שערי ימי הפסח (שערי יא ס' ז) כתב, דבן ספרד שמתחתן לאחר ל"ג בעומר, מותר לבני אשכנז להשתתף בשמחתו על אף שהם נוהגים איסור, היות שמנהג זה שלא להשתתף אחר ל"ג בעומר אינו מעיקר הדין, אלא רק כדי להשוות מנהגים שהיו בחו"ל כהג"א אפשר להקל, דספק מנהגא לקולא, וכל שלחתן מותר להשתתף בימים אלו לפי מנהג אבותיו, מותר גם לאחרים שאין נוהגים להתחתן או, להשתתף בשמחתו. עכ"ל ע"ש. וכן נראה עיקר, דכיון דאיסור זה בימים אלו אינו אלא מנהג בעלמא, כל שהחתן והכלה מותרים להנשא ע"פ הוראת חכם מוסמך, רשאים קרובי המשפחה והחברים להשתתף בשמחתם, בתופים ובמחוללות, לקיים מצוות שמחת חתן וכלה כהלכה.

בסיכום: בכל מצב בו מותר לחתן להתחתן ע"פ הוראת חכם, מותר גם לקרובי המשפחה והחברים להשתתף בשמחת החתונה, בסעודה ובריקודים, עם כלי זמר, ולקיים מצוות שמחת חתן וכלה כדת וכהלכה.

ניתן לתרום מכספי מעשר

בהיותך שותף כמאות תשובות בכל תחומי ההלכה בבית ההוראה העולמי "יורו משפטיך" כסיוע למאות משפחות נזקקות

בהיותך שותף בחזקת אברכים השוקדים על תורתם בלימוד הוראה ודיניות

בהיותך שותף בחתימתך על הוראת קבע בסך 200 ש"ח לחודש למשך שנה אחת. הניך שותף למפעל ענק של תורה וחסד!

הינך זכאי לשבת זוגית במתנת חסד

שתרומם גם לחינוך הנוצחית שלום הבית שי"ק